

Min slægts historie og erindringer fra min barndom i Hjortekær.

**Af Elisabeth Wagner
Korrespondent og billedkunstner
Dybendal**

Min slægt på min fars side stammer fra Lundtofte/Hjortekær. Generationer er født og har levet hele deres liv i området igennem de sidste 150 år – eller måske mere? Gennem årene har slægten ejet 3 huse. Det første hus var Kærhuset, Om Kæret 4 ved Lundtofte gadekær. Nogle år senere byggede familien et hus på Lundtoftevej 298 i Hjortekær. Afstanden mellem de to huse er 1 km på lige linie vest/øst. I 1912 byggede familien Dybendal, som ligger midt mellem de andre to huse med 500 meter til Kærhuset, Om Kæret 4 og 500 meter til Lundtoftevej 298 på lige linie. Alle tre huse ligger der den dag i dag.

Først efter min fars død – han var den sidste af den gamle generation – opdagede jeg tilfældigt denne mystiske afstand mellem husene. Om det er en tilfældighed eller der var en forklaring må nu ligge hen i det uvisse.

I 1836 kom min tipoldemor, Johanna Mansson fra Såby i Sverige. Da hun nu skulle bo i Danmark fik hun et dansk navn – Hanne Mortensen. Hun kom i huset hos en herskabsfamilie i Springforbi. På de Forenede Papirfabrikker Strandmøllen mødte hun min tipoldefar Lars Nielsen af Lundtofte. I 1847 blev de gift i Lyngby og fik 2 sønner. Lars Nielsen var med i krigen 1848-50 og fik senere en medalje af kongen. I 1863 købte Lars Nielsen og hans familie huset Om Kæret 4 i Lundtofte.

Foto 1. Om Kæret 4 – Kærhuset - ved Lundtofte gadekær.

Huset er bygget i 1790 og er et af de ældste huse i området. De to sønner voksede op i huset og i 1881 overtog mine tipoldeforældres ældste søn – min oldefar Lars Larsen huset. Lars Larsen var på det tidspunkt blevet gift med min oldemor Ida, som også var født og opvokset i Lundtofte og hvis slægt også stammede fra egnen. Lars Larsen og hans kone Ida fik 3 børn mens de boede i Om Kæret 4, hvoraf den ene var min farmor Anna. Anna giftede sig med Anton Rudolf Wagner fra Søllerød, min farfar. Det var nu en stor familie, hvor mange generationer boede sammen. Huset var trods udvidelse blevet for trangt og i 1891 blev det solgt.

I mellemtiden havde min oldefar Lars Larsen i 1889 købt en grund og bygget et nyt hus til familien på Lundtoftevej 298 i Hjortekær, ikke langt fra den røde låge, og som nabo til en anden nybygning, "Stampens Minde" eller "Møllergården" som den også blev kaldt – en større bygning med mange små lejligheder til børnerige arbejderfamilier. Dengang var der fra huset frit udsyn mod Eremitagesletten. Her blev min farbror og faster født - og næsten 20 år senere, i 1910 - som en efternøler - også min far Anton.

Foto 2. Familien foran det nye hus på Lundtoftevej 298. Sommer 1891.

Min farfar og farmor ville gerne have deres helt eget hus, og i 1909 købte min farfar, tømrer Anton Rudolf Wagner en grund i Dybendal, Lundtoftevej 255 af godsejer Hage fra Dyrehavegård. Grunden ligger i Mølleådalen mellem Hjortekær og Lundtofte, i en slugt dannet i istiden, skrånende ned mod Mølleåen og omgivet af høje skrænter og tæt nåle- og løvskov. I midten af 1700tallet var stedet en af 3 markvange, og hed Dybendals Vang. Stedet var en del af en plantage, plantet i flere omgange. Noget af plantagen blev plantet mellem 1809 og 1834 af Drewsen, som havde en gård i Lundtofte. Den nyere del af plantagen blev plantet af godsejer Hage omkring 1880. På dette skønne sted byggede min

farfar i 1912 huset Dybendal. Dengang var det langt ude på landet og meget idyllisk. Lundtoftevej var en grusvej, der førte til Dyrehaven og Rådvad. Huset Dybendal ligger tæt på vejen som huse gjorde på den tid. Fra vinduerne kunne man følge med i hvad der skete ude på vejen. Indtil 1923 var nærmeste hus Granhuset, som man lige kunne skimte på den modsatte side af vejen mod Hjortekær. Til alle sider var høje skrænter med tæt skov og kornmarker. Min farfar havde kun kort glæde af Dybendal. Han døde i 1915 kun 47 år gammel. Min farmor og far boede derefter alene i huset. Det var hårde tider og min farmor blev nødt til at tage arbejde på Rådvad Knivfabrik for at klare dagen og vejen. Min oldemor og andre i familien boede stadig på Lundtoftevej 298.

I årene mellem 1918 og 1928 havde "Villa Dybendal" sommerlojerende. Familien Friberg med deres 3 børn kom rejsende fra Ewaldsgade i København med kufferter for at holde ferie "på landet" i Dybendal. På den tid tog man toget fra København til Springforbi og gik til Hjortekær gennem Dyrehaven. Når de sommerlojerende meldte deres ankomst måtte min farmor og far flytte ned i kælderen – som normalt fungerede som vaskekælder og rullerum.

I 1927 blev nabohuset til Dybendal – et sort træhus – bygget. Huset blev dengang brugt som sommerbolig og var blandt andet ejet af familien Nørlund. Nørlund var direktør for Nationalmuseet og hans søster var gift med atomfysikeren Niels Bohr. Efter skiftende ejere blev huset mange år senere solgt til tegneren Tage Andersen og frue, som byggede atelier til huset.

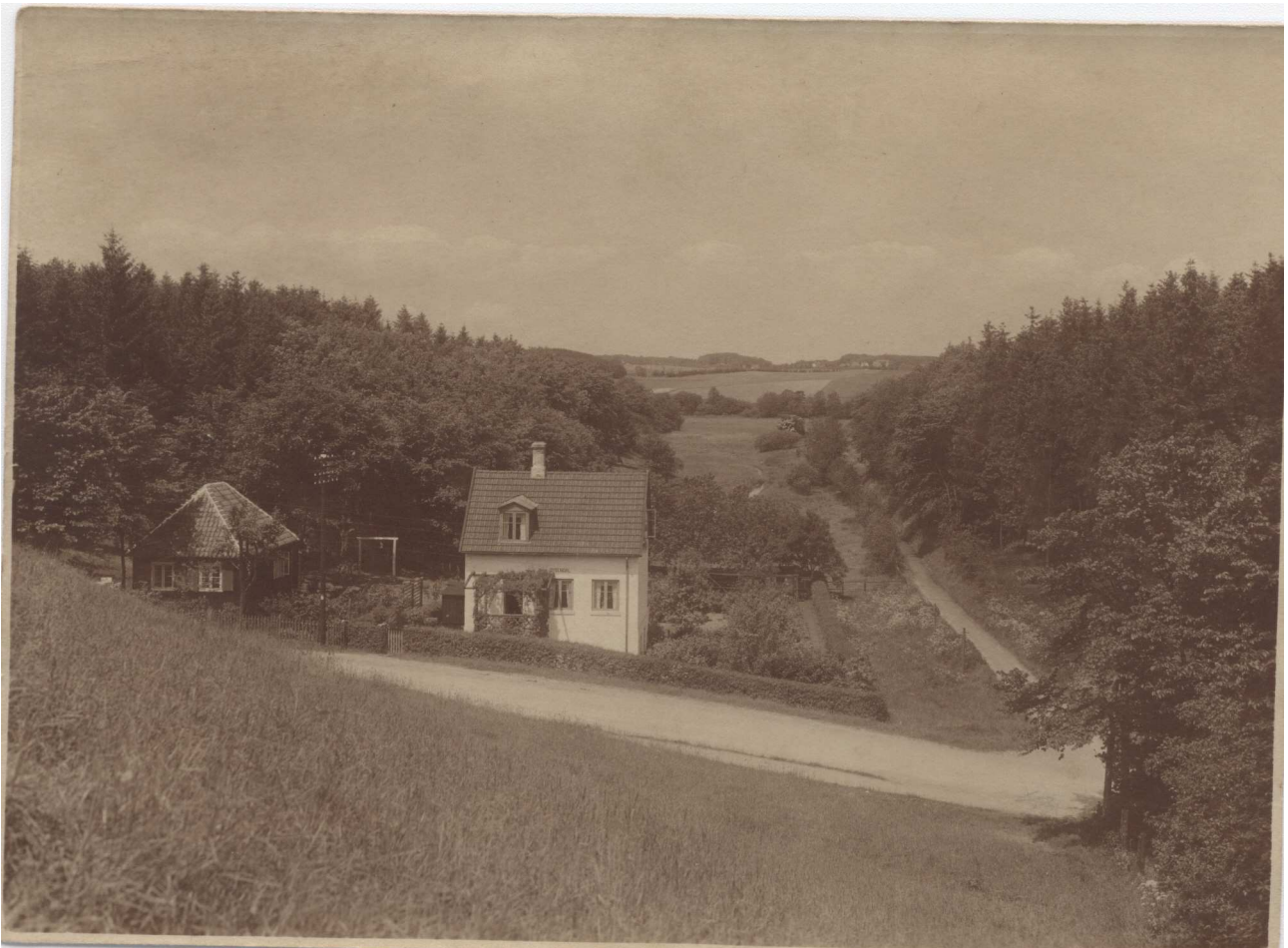

Foto 3. Dybendal 1928, en ren idyl i Det Åbne Land.

Min farmor havde en søster, som med sin svenske mand emigrerede til Amerika. Efter mere end 30 år vendte søsteren "Tante Signe fra Amerika" og manden Carl Zetterström tilbage til Hjortekær og byggede i 1924 et hus på Hjortekærsvvej 130. Her boede de til Tante Signes død.

Hvert år på min farmors fødselsdag den 1. maj, kom familie og venner fra nær og fjern til Dybendal. Deriblandt komponisten og dirigenten Launy Grøndahl, som var min oldemors søsters søn. Man gik altid samlet tur til et udsigtspunkt, hvor man kunne se ud over den nyudsprungne skov ned mod Mølleåen og over mod Wesselsmindes marker.

Foto 4. Hjørnet af Lundtoftevej og Dybendalsvej. 1. maj 1930. Fra højre "Tante Signe fra Amerika" oldemor med kyse og farmor. I baggrunden ses Kildehuset, som lige er færdigbygget. Bagved en af de udgravede skrænter.

Min oldemor døde i 1932, og hendes to døtre solgte huset på Lundtoftevej 298. 2 år senere døde min farmor, og min far overtog Dybendal. Da var han kun 24 år gammel.

Livet gik videre i Dybendal. På toppen af skrænten ved Dybendalsvej havde malermester Aage Kai-Sørensen og frue i 1929/30 bygget et lille sort bjælkehus i norsk stil. Ægteparret, der var meget religiøse, blev venner med min far og min far deltog da også – modvilligt – i "bønnemøder" i Hebron på Hjortekærsvvej. Kai-Sørensen udvidede bjælkehuset omkring 1933 og min far, som var tømrer, var med til at lave udvendige og indvendige svalegange, slagbænk, plankebord, træskærerarbejder, alkover og indbyggede skabe.

I Dybendal fortsatte min far den norske bondestil inde i sit eget hus. I årene omkring 1934-37 lavede han alle husets møbler. Slagbænk, plankebord, stole, tallerkenrækker, indbyggede hjørneskabe samt diverse paneler, træskærearbejder og kakkelborde. Det meste blev malet i rødt og grønt – præcis som hos Kai-Sørensen.

Foruden familien Kai-Sørensen bestod min fars vennekreds af den mand, som nogle år senere kom til at bo i det tidligere familiehus Om Kæret 4 i Lundtofte – nemlig dykkeren og forfatteren Jan Uhre. Mere end 60 år senere – i 2002 - og lige efter min fars død - besøgte jeg Jan Uhre på hans dødsleje i Om Kæret 4. Han fortalte en lille historie fra dengang min far og han var unge. Det var min far, der lærte Jan Uhre at slå søm i. Altså ”på den rigtige måde”. Jeg sagde – ”kunne det være så svært?” Men efter nærmere eftertanke måtte jeg sande, at alle de søm, som jeg troede min far havde slået skævt i - så de absolut ikke kunne trækkes ud igen - var den rigtige måde at slå søm i. Det erfarede jeg efter min fars død i 2002, da jeg overtog Dybendal. Med et koben blev slagbænke, paneler og indbyggede skabe skilt ad. Sikke et arbejde med alle de skæve søm. Under arbejdet fandt jeg et udklip, en tegning af en husmor med forklæde, som min far havde gemt inde i slagbænken. Han må have ønsket sig en kone dengang i 1930/40erne.

Højt beliggende på den ene skrænt over Dybendal blev der i 1923 bygget en villa, der kom till at hedde Granhøj (nu ATV). Med indkørsel fra Lundtoftevej snoede vejen sig opad gennem tæt nåleskov til den store herskabsvilla, hvor der var vid udsigt til hele Lundtofte mod vest og Hjortekær og Eremitagesletten mod øst. Her boede i 1920erne en fin familie, der kørte til toget i Springforbi i hestevogn med chauffør. Senere boede statsminister Erik Scavenius og frue på Granhøj. For Erik Scavenius skete der imidlertid noget omkring ham i Hjortekær, der ved et tilfælde ændrede meget i hans liv. Scavenius forelskede sig i en meget smuk og stilfuld dame, der boede i et hus nær Granhøj. Hun hed Alice Duvantier og red i Dyrehaven dagligt. Det var her hun stødte på Scavenius, der gik tur med sin hund. Under krigen skete der meget omkring Scavenius, og det endte med at han blev skilt fra sin kone og måtte sælge Granhøj. Han blev senere gift med Alice.

Foto 5. Granhøj i baggrunden og Granhuset ud til Lundtoftevej, 1925. Kilde: Byhistorisk Samling.

Granhuset blev revet ned omkring 1930 og lå omtrent hvor Hjortekrogen 1. ligger i dag.

Min far havde en bror og svigerinde, som boede i Rådvad. Her spiste han aftensmad hver dag gennem mange år. Han var især glad for ordningen, da han – ved et uheld – under krigen kom til at brænde sine rationeringsmærker i kakkellovnen. Han fik tilmed en bøde fra det offentlige.

I 1947 bliver min far forlovet med Erna Katrine Larsen, datter af Branddirektør Niels Larsen, ejer af en stor gård i Nordsjælland. "Ønsket – udklippet i slagbænken - var nu gået i opfyldelse". De blev gift og jeg blev født i 1949.

Min barndom i Dybendal var tryk men legetøj fik jeg ikke meget af, så det måtte jeg selv lave - og det gjorde mig kreativ. Som enebarn var jeg "drengen" der løb rundt på Dybendals skrænter, byggede huler og klatrede i træer. Vi var en kreativ og musikalsk familie. Far var utrolig dygtig til at fremstille alle mulige ting og han spillede på violin og guitar. Mor spillede på orgel og sang. Hun fulgte godt med i politik og hvad der rørte sig i tiden og fik meget tidligt smag for designermøbler, hvad hun havde meget svært ved at få indpasset sammen med min fars indbyggede "frilandsmuseumsstil". Min far lavede en fin lille guitar til mig, men jeg var mere til det kreative og tegnede altid.

Foto 6. Min mor og mig foran Dybendal, 1954.

Jeg fik venner i området fra alle samfundslag – arbejderklassen, overklassen og især fra kunstnerhjem. Min første og bedste veninde hed "Lisbeth fra Mosen". Hun boede på Dybendalsvej i det lille hvide hus helt nede ved Mølleåen. De var en stor familie. På 1. sal boede hendes bedstefar og i stueetagen boede Lisbeth, hendes bror og hendes forældre. De havde høns, duer og kaniner. Man kunne kalde det et lille husmandssted. Vi legede i hønsehuset oveni høet, og Lisbeths mor bragte os varm kakao. Her startede jeg min kreative "karriere" med mine tegnede påklædningsdukker, som var et hit. Alle dukker havde deres egen personlighed – og kunne slå selv den flotte glasdukke, som Lisbeth var den heldige ejer af. Da Lisbeth skulle konfirmeres krævede hendes mor at hun smed påklædningsdukkerne ud, da hun nu var "voksen"

Foto 7. Elisabeth ved broen over Mølleåen til den nye Hørsholmvej, 1955.

Da jeg var barn var Granhøj et fornemt hus med lægepraksis hvortil hørte et stort skovområde med tæt granskov og en fin park med græsplæne, flagstang og gynger, et langt drivhus, urtehave og lange rækker med frugttræer og bærbuske. For enden af haven gik man nedad mod en låge, der førte direkte ud til Elementbyens rækkehuse. På Granhøj boede en anden veninde, Birgitte Transø. Hun var yngste datter af læge Sofie Transø, som også var min families læge. Birgitte var uden skrupler. Der skulle ske noget. Vi druknede kattekillinger og holdt begravelsesfester, hvor vi lavede æggesnaps med grøn og rød frugtfarve i deres store køkken. Vi holdt også skovture i Granhøjs egen skov. Vores yndlingssted var dybt inde mellem granerne på en skråning, hvor vi kunne se og høre kilden, som løb nedad mod Lundtoftevej, og hvor den mandede ud i en rist i Lundtoftevej. Denne kilde var før i tiden en vigtig del af området, et sted hvor folk standsede op, fyldte deres vanddunke og sludrede lidt. De handlende kom også forbi med deres vogne og hvis der var folk ved kilden solgte de grønt og andet. Kilden er der stadig, dog ikke synlig som før. Hvis man lytter og kigger godt efter kan man skimte lidt af kilden indenfor i haven ved Lundtoftevej 268A.

Som nabo til Granhøj mod Lundtofte, hvor der tidligere var kornmarker, var gravet en grusgrav ind i skrænten med indkørsel skråt overfor Dybendal. "Glasgrunden", hvor man gravede og hentede grus til Holmegårds Glasværk. Det var strengt forbudt område. Mine forældre havde advaret mig. Jeg måtte under ingen omstændigheder nærme mig. Alligevel stod jeg højt oppe på skrænten – på kanten – og kiggede ned i dybet af den enorme grusgrav, mens jeg tænkte på den mand, jeg havde hørt havde mistet livet under sit arbejde her.

Foto 8. Grusgraven set fra Lundtoftevej.

Jeg havde en god barndomskammerat i Hans-Ulrik Jeppesen, som boede i Kildehuset – på Lundtoftevej lige overfor kildens udløb. Jeg tilbragte mange timer i deres musikalske hjem, hvor der altid var gæster, musik og sang. Fru Jeppesen spillede klaver, hr. Jeppesen harmonika og Hans-Ulrik violin. Hans-Ulrik blev mange år senere violinist i Malmø Symfoniorkester, og da forældrene døde i 1991 solgte han Kildehuset. Huset var dengang et 2 familiers hus. Ved siden af Kildehuset lå et mindre hus som nu er revet ned. Her boede Ove Jensen, som var en af Dyrehavens malere. Han malede mange motiver fra området.

Jeg kom i mange kunstnerhjem – bl.a. i Bjørn Wiinblads værksted og hos maleren Lis Stoltenberg, hvor jeg fik en "vild" veninde i hendes logerendes datter. Hun blev kaldt for "Gokki" og hun fandt på de værste drengestreger. Men pludselig var hun væk – hun var blevet bortført af sin far til Afrika. Jeg så hende aldrig siden.

På Hjørnet af Lundtoftevej og Hjortekærvej blev der i 1932 opsat en bæk. Denne bæk var der stadig da jeg var barn. Her sad "Snehvide" og "Tipperlis". (En gammel dame og hendes "barnebarn"). De boede i Møllergården, Snehvide oppe i "Dueslaget". Hele deres vågne liv blev i de år levet på bænken eller foran Købmand Crillesen, hvor man kunne følge livets gang i Hjortekær.

I 1956 kom jeg i Lundtofte Skole. Det var et mareridt. Jeg er født i en stor årgang. Der var alt for mange elever i klasserne, og lærerne kunne ikke styre de mange børn. Jeg kom direkte hjemme fra mor og far og var genert og nærsynet, hvad andre udnyttede. Jeg kom udenfor døren og fik lussinger for noget andre havde gjort. Der var et mylder af vilde børn der skreg og skubbede. Enten brød lærerne grædende sammen eller de tævede børnene i afmagt. Alle de slemme drenge blev stillet op på lange rækker langs muren til lussinger. I 3 klasse lå mit klasseværelse nede i den mørke kælder, der altid var oplyst af elektrisk lys. Jeg gik i 3 g, det vil sige, at der var klasser fra a til g og nok flere klasser af samme årgang og med over 30 elever i hver klasse. Trongårdsskolen var nu færdigbygget og jeg startede

i 4 klasse her. Selv om skolevejen var meget længere følte jeg mig heldig. Her var "luft" og jeg blev hørt - "enebarnet uden legetøj" havde i barneårene sat andre kreative ting i gang - især i dansk, hvor mine stile altid blev læst højt for klassen - og i formning, hvor alle de andre elever bare beundrende kiggede og tog ved lære af mine tegninger. Jeg fik gode lærere og klassekammerater fra Hjortekærområdet og blev rigtig glad for at gå i skole.

Da jeg var barn og ung boede Aage Kai-Sørensen og frue stadig i det norske bjælkehus på Dybendalsvej. Deres hus var gemt væk dybt inde i skoven. Hvis man ikke vidste der lå et hus oppe på skråningen ville man tro det var tæt skov. Jeg syntes der var noget distancerende og karismatisk over dette ægtepar - de havde klasse og var personligheder. Fru Kai-Sørensen med sit ildrøde hår, irgrønne dragt og næsen i sky. De havde en kampestengarage, hvor deres hvide dollargrin holdt. De var kun synlige for omverdenen når de skulle ud og køre. Deres hus og indretning var speciel. Midt i stuen var en stor pejs og en trætrappe op til 1. sal med indvendig svalegang - alt i mørkt træ og tykke bjælker - som modspil til det hvide flygel, det hvide bjørneskindstæppe - med hoved - og den hvide italienske skindsofa. De havde også en fantastisk havestue og et kirkerum. Alt i bedste Hollywoodstil. Som ejendomsmægleren mange år senere sagde "jeg har ikke set noget lignende nord for Alperne".

I forbindelse med Hørsholmvejen byggede man motorvejsrestauranten Storkereden med direkte udsigt til motorvejen, så man kunne sidde og nyde trafikken mens man spiste. Der var en disk, hvor man kunne pege på de stykker højtbelagt smørrebrød man ønskede. Især "Storkefars Guf" var populært (tartarmad med alt tilbehør). Man fik et nummer og drikkevarer (højst 2 øl pr. person), satte sig ved et bord og et øjeblik efter kom servitricen med det frisksmurte smørrebrød. Konceptet var en kanon succes og der var altid stuvende fuldt af mennesker fra nær og fjern. Når nogen i de år spurgte hvor man boede, nævnte man blot navnet Storkereden, så vidste alle hvor det var.

Jeg bor nu som 3 generation i Dybendal sammen med min mand. 4 generation (min ældste søn Jan) har også boet i Dybendal i sine 2 første leveår.

Tekst © Elisabeth Wagner 2007

Fotos fra 1-4 og 6-8 © Elisabeth Wagner

Foto 5 © Byhistorisk Samling